

HET PADDENSTOELENJAAR 1917.

IN het stuk het Paddenstoelenjaar 1915, geschreven in dit tijdschrift opperde ik, in aanmerking genomen dat het jaar 1915, klimatologisch een eenigszins afwijkend jaar was geweest, de veronderstelling, dat het te voorschijnkomen der vruchtlichamen van de paddenstoelen aan vaste voorwaarden gebonden moet zijn en dat, terwijl het mycelium in den grond min of meer voordeelig steeds doorgaat met zijn groei, het maken van hoedjes van bepaalde weersgesteldheid afhankelijk is. Vandaar ook dat, bij de in ons land zoo dikwijls verschillende temperatuurstoestanden in dezelfde maanden, onze Fungi flora ieder jaar zoozeer wisselen kan.

In de jaren dat ik de Mycologische studie beoefen, heb ik dit steeds nagegaan en verrassende dingen waargenomen.

Geen wonder dan ook dat ik, na zulk een late en strenge vorst als 't voorjaar van 1917 ons opleverde, met spanning „het paddenstoelenjaar 1917”

Fig. 1. *Pholiota erebia* Fr.

tegemoet zag. En werkelijk zijn mijne verwachtingen niet beschaamd geworden en verschenen er eenige soorten, die in jaren niet gezien waren en dat niet op één enkele, maar op meerdere plaatsen en in dezelfde tijden. Eerst zal ik u dan wat vertellen van deze zwammen, die voor de vorming van haar hoedjes waarschijnlijk den harden duw van de vorst noodig hebben. De eerste daarvan verschenen al in April, als echte voorjaarszwammen en wel in de gedaante van het zoo mooi glimmende, zwarte, in troepjes bijéénzittende, Bekerzwammetje: *Peziza* (*Pseudoplectania*) *nigrella*, die mij den 18en April uit Bussum, den 24sten

dier maand uit Ede werden toegezonden en welke in jaren niet en slechts enkele keeren nog maar in ons land gevonden is. De tweede was een *Lepiota*soort, ook jaren geleden in ons land voor 't laatst gezien. Deze *Lepiota pudica* B. geheeten, doet met haar geelachtig wit van hoed en steel en zuiver rose plaatjes heel veel aan een champignon denken. Ik kreeg haar uit drie verschillende plaatsen toegestuurd, den 11en Augustus uit Bussum, van den heer F. Lieftinck, den 18en Augustus van Mej. W. van der Meulen uit Wapenvelde en tot mijn

verrassing vond ik haar in October van onbekende herkomst, op de paddenstoelen-tentoonstelling der N. N. V. Afd. Rotterdam. No. 3 was *Pholiota erebia* Fr. een pracht dingetje met kastanjebruinen bolronden kleverigen hoed en met aan den lichtbeige steel een sierlijk wijduitstaande witte halskraag of ring (fig. 1).

Zij verscheen op 7 verschillende plaatsen vanaf 31 Augustus tot diep in December en scheen een echte tuin- en plantsoenbewoonster te zijn, daar ik haar kreeg uit buitenplaatsen, uit de Nieuwe Plantage te Rotterdam, uit den Haarlemmerhout, terwijl ik haar zelf plukte in den Hortus te Leiden. Al de opgenoemde soorten waren reeds voor onze Flora bekend, maar nu verscheen er heel laat in 't seizoen, pas in November nog zoo'n vorstzwam (zooals ik haar maar eens noemen wil) die terzelfder tijd op 3 verschillende plaatsen door 3 verschillende personen gevonden werd en die als nieuwe soort kon worden geboekt.

Er zijn wel soorten, die wij voor beslist nog nooit gezien beschouwen, waarbij men zou kunnen veronderstellen, dat zij er wel eerder geweest zijn, maar dat wij ze over het hoofd zagen. Deze laatstgenoemde bezit echter een zóó kenmerkende eigenschap, dat de veronderstelling, als zou dat ook hier het geval hebben

kunnen zijn, te niet wordt gedaan. Zij riekt en smaakt nl. zoo geweldig sterk naar knoflook, dat ik niet bij het determineeren reeds, maar zelfs bij het microscopiseeren van de sporen, de tranen dik in de oogen kreeg en dat wil wat zeggen voor een veteraan in het paddestoelenvak, die al reeds heel veel moest proeven en ruiken.

En al dat pikante haalde genoemde zwam geheeten: *Marasmius prasiomus* Fr. maar uit een laag van eenvoudige eikenbladeren waarop zij, zooals (fig. 2) aangeeft, bij tweeën of drieën gezeten, groeit. Zij werd mij den 1en November toegezonden uit Bussum door Mej. E. J. Dannenburg. Dr. Vuyck vond ze den 6en November bij honderden in zijn omgeving (Diepenveen) en den 9den November kreeg ik ze uit Breda gestuurd door den Heer A. P. v. d. Wouw. Zij was het niet alleen uit het anders nog al taaie (in alle opzichten) geslacht der *Marasmii*,

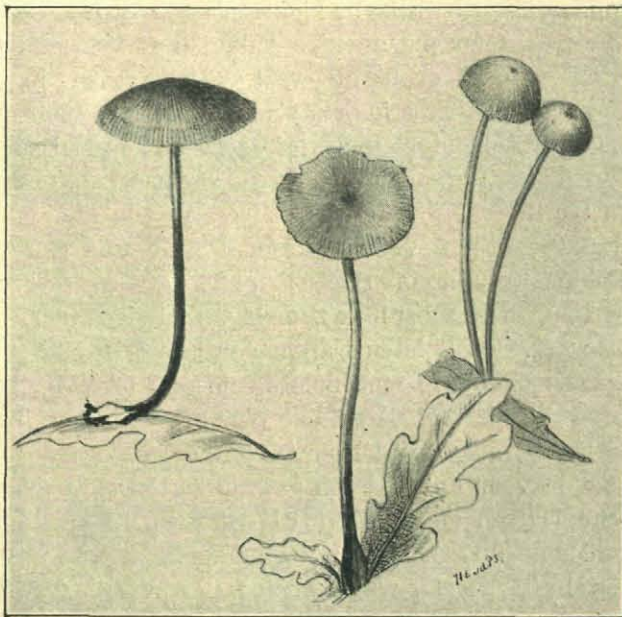

Fig. 2. *Marasmius prasiomus* Fr.

die verrassingen bracht. Daar was de ook in jaren niet voorgekomene: *Marasmius perforans* Hoffm. die bij duizenden de sparren in het Middagter bosch omkringden en ook een alles behalve frisch luchtje verspreidden. Maar er was een geheel nieuwe soort voor ons land, schitterend in een geheel purperpakje en die praalde tusschen het groene mos aan het meertje van Dr. Murk Balt te Ede, waar de Heer J. L. F. de Meyere haar vond en opstuurde naar Leiden waar zij als: *Marasmius fusco-purpureus* P. werd thuisgebracht en in al haar schittering voor de Flora Batava kon worden vereeuwigd.

Maar toch was 't dit jaar met alle waardeering voor de nieuwe en mooie vondsten geen rijk paddenstoelenjaar. Het begon ook heel laat. De Morieljes waren laat en schaarsch behalve, heel verwonderlijk in Zeeland, waar ze andere jaren weinig doch nu veel voorkwamen in de duinenrij. Op de Consulsvergadering der Ned. Mycol. Ver. gehouden op den 9den Juni, was geen enkele paddenstoel ter tafel aanwezig, omdat er niets was. In mijn notities vind ik van 24 Juni tot in Augustus zoowat geen enkele paddenstoel opgegeven. Alleen de Cantharellen waren er vrijwel op tijd en bij massa's dit jaar en er hebben heel wat menschen van geprofiteerd. Het was een verblijdend gezicht voor me, een Zondag in Juli in Baarn zijnde, daar zooveel menschen (niet mycologen) bezig te zien, deze soort in te zamelen. De Belgen hebben ten onzent wel school gemaakt hiervoor. Ook Boleten waren er vrij veel dit jaar en heel verwonderlijk zetten ze het seizoen overal in met *Boletus luridus* in Mei als voorlooper, terwijl deze andere jaren altijd veel later is. We hebben heel dikwijls de op de aardappelbovist (*Scleroderma vulgaris*) parasiteerende *Boletus parasiticus* B. gevonden dit jaar en van de voor enkele jaren pas ontdekte *Boletus cavipes* Klotzch zijn zooveel nieuwe vindplaatsen ontdekt in 1917, dat zij nu al niet eens meer in onze lijst van zeldzame dingen wordt opgenomen.

In 't voorjaar waren er nog al wat slijmzwammen (*Myxomyceten*), waaronder een heel zeldzame: *Lycogala flavofuscum* (Ehr.) Rostaf., waarvan 't, op een grooten eikel gelijkende, aethalium, door den heer De Meyere te Ede, uit een spleet van een beuk werd gehaald. *Merulius lacrimans*, de huiszwam, schijnt ook na een vorstperiode beter te groeien, want in geen jaren kreeg ik zooveel exemplaren van deze huizenverwoester toegestuurd, als dit jaar. Aan de groote puffball, *Bovista gigantea* Batsch, hebben we in 1917 kunnen smullen, vooral in de maand Juli kwamen ze bij massa's voor. Het is wel merkwaardig, dat deze soort in het Oosten en Zuiden van ons land tot de zeer zeldzame gasten schijnt te behooren. Van wie ze daar wel vindt, wil ik wel heel graag eens even een berichtje hebben.

Van den oogst van plaatjeszwammen in 1917 valt nog 't een en ander te vermelden. *Amanita mappa* Batsch was er, ofschoon laat, in ontzaglijke hoeveelheden. De vliegenschwam was heel laat, pas in Augustus. De verleden jaar voor 't eerst gevonden: *Amanita porphyrea* Fr., dook maar eventjes op 3 nieuwe vindplaatsen op. In het Koninklijk park te Soestdijk werd *Amanita solitarius* B. buit gemaakt

door de leden van de Ned. Mycol. Vereen. Misschien kwam het, omdat ik voor dit jaar de studie der melkzwammen (Lactarii) als hoofddoel had gesteld en daardoor meer er op lette dan andere jaren, doch mij leek het een zeer vruchtbaar Lactariusjaar toe, waarbij zeldzame, nog nooit geziene soorten. Zoo groeide er in de bosschen van 't Gooi en ook te Groenendaal in Heemstede, maanden lang, de kleine, bruine, zoo sterk naar foenegriek riekende: *Lact. camphoratus* B. en in die van Baarn en Soestdijk, de groote rose, nog sterker naar foenegriek riekende *Lact. helvus* Fr. Twijfelde ik tot nu toe of *Lact. vellereus* Fr. en *Lact. piperatus* Scop. niet één en dezelfde soort waren, dit jaar plukte ik zelf bij de Plasmolen en ontving ik uit het O. en Z. van ons land, de echte onvervalschte *piperatus*, die o. a. veel dunnere lamellen heeft dan *vellereus* en veel meer een echten trechter vormt. In 't Westen komt deze soort m.i. niet voor. Ook hiervan krijg ik graag eens bericht, als iemand haar daar wel denkt te vinden. Van de zeldzame, baardige *Lact. scrobiculatus* Scop. werd door de heeren A. v. Luyk en A. C. Nonnekes, een nieuwe vindplaats, en wel in den Aerdenhout bij Haarlem, ontdekt. Ik zelve vond tot mijn groote verrassing op de paddenstoelententoonstelling der N. N. V. afd.

Fig. 3. De Odeurzwam op haar groeiplaats bij het Huis ter Heide. Een geheel nieuwe nog onbeschreven paddenstoel.

Hengelo in September, de nog veel zeldzamere: *Lact. acris* Bolt. die bij druk een mooi rood melksap uit de lamellen laat vloeien. Aardig zijn die tentoonstellingen en 't is een genoegen, om ze mede in orde te helpen maken. Je krijgt dan zoo'n goed overzicht, van alles wat er in zoo'n streek groeit, vooral waar die als van de omstreken van Hengelo voor mij nog geheel „terra incognita“ waren. Mooie dingen lagen er op die tentoonstelling, te veel om op te noemen, alleen nog even dit, dat Bernink aankwam met een *Pluteus* en wel *leoninus* (de kleur is echt leeuwengeel) die alleen nog maar door Mej. Destrée en door Bouwman in ons land gevonden is.

Ook de tentoonstelling der afd. Rotterdam, gehouden van 5—7 Oct. bevatte massa's mooie dingen, die echter meer afkomstig waren uit verschillende boschrijke streken van ons land. Daar was ook de odeurzwam weer „de topic“, de odeurzwam (fig. 3) die weer op denzelfden tijd als verleden jaar in groote hoeveelheden te

Huis ter Heide bij Mej. van Stolk en te Amersfoort bij Joman te voorschijn kwam. Joman ontdekte er nog één nieuwe vindplaats bij in Amersfoort en Bouman vond haar liefst op 3 plaatsen te de Bilt, op het buitengoed „Noord-Houdringe“. En nog altijd maar weten wij haar naam niet. Ondanks de slechte tijden er voor hebben we haar toch maar opgestuurd naar verschillende specialiteiten in 't buitenland naar Prof. Ed. Fischer te Bern, naar den Blatterpilze-man Ricken, naar de Société Mycologique, te Parijs en we hebben van allen antwoord gekregen, maar evenmin als wij, konden de hooggeleerde heeren haar thuisbrengen. Ricken veronderstelde dat we met een „ingeschleppte Exotische Art“ te doen hebben. Patouillard, de plaatjeszwammenman te Parijs, was er zeer voor geïnteresseerd en zou erg zijn best doen om er achter te komen, maar tot nog toe vernamen wij niets. We zullen er dus langzamerhand maar zelf een naam voor gaan bedenken.

Fig. 4.
Collybia atrata Fr. op kolenplekje

Ook iets speciaals voor dit jaar, waren de vondsten van die plaatsen welke de Duitschers „Brandstellen“ noemen. Waar dit jaar, in de bosschen, anders vrijwel verlaten, zooveel hout werd gekapt, is ook menig houtje daarvan gebruikt om vuurtjes ter plaatse te stoken, hetzij voor de bereiding van spijzen, of voor andere doeleinden. De overblijfselen daarvan, de zgn. houtskool, schijnt een vruchtbare bodem te zijn voor paddenstoelen en wonderlijk genoeg zijn dit meestal speciale en zeldzame soorten, die nergens anders dan op dergelijke plaatsen voorkomen. Zulke dingen zijn voor mij altijd nog een raadsel! Hoe komen zij er? De lucht is natuurlijk vol van allerlei kiemen van planten en dieren, het zgn. lucht-plankton, die als onzichtbare wezens door de lucht zweven en die, als ze op de aarde een voor hun geschikten voedingsbodem vinden, zich daarop komen vestigen. Dat is nu met de gewone paddenstoelen, die steeds weer hun sporen afgeven, zeer goed te begrijpen, maar waar komen die sporen van die zeldzame en zelfs voor ons land geheel nieuwe soorten vandaan, zooals b.v. die, welke groeien op die kolenplekjes? Ik heb eens een brief gekregen van een, ik geloof niet geheel normaal zijnden heer van Sint Mauritius, die mij vroeg of ik ook niet geloofde dat alle paddenstoelensoorten uit één en dezelfde spoor ontstonden en dat slechts de verschillende groeiplaatsen waar die spoor opviel, het verschil in paddenstoel geeft.

Je zoudt in 't onderhavige geval iets voor die theorie kunnen gaan gevoelen. Maar verrassend zijn die kolenplekjes zeker. Op één er van vonden we op materiaal van nog geen 20 c.M. grootte, liefst voor ons land 3 nieuwe soorten bij   n groeien, waarvan de boeken opgeven: „slechts groeiende op plaatsen waar hout verbrand is“. De heer A. P. v. d. Wouw was specialiteit in 't opsnorren van

dergelijke interessante plaatsen en heel wat moois heeft hij er van naar Leiden gestuurd. Fig. 4 geeft de afbeelding van zoo'n speciaaltje, maar deze soort was al niet nieuw meer voor ons land, wel de soorten: *Hebeloma punctatum* Fr., *Flammula carbonaria* Fr., *Stropharia capillacea* Gill., *Sphaerospora confusa* (P.) Fuck.

Bij de zwammen die voor haar verschijnen wellicht het abnormaal koude voorjaar noodig hadden, behoort ook *Sistotrema confluens* Fr. (fig. 5) een ding dat vroeger in Oudemans' tijd eenige keeren gevonden was en nadien niet weer. Nu vindt Joman het in massa's in een dennenbosch te Amersfoort en kort daarop kreeg ik het toegestuurd door den heer v. Luyk uit 't Gooi en mej. v. d. Meulen zond het uit Wapenvelde. Wel merkwaardig is, behalve het in eens weer voorkomen van zoo'n soort, tevens het vinden op verschillende plaatsen ver uitéén gelegen en door verschillende personen, die het ding, vóór dat zij het vonden, absoluut niet kenden.

Zoo ontdekte ik zelf, een, voor ons land nieuwe, Polyporee, n.l. *Polyporus leucomelas* Pers., den 30sten Sept. in de Schapenduinen te Bloemendaal. Terwijl

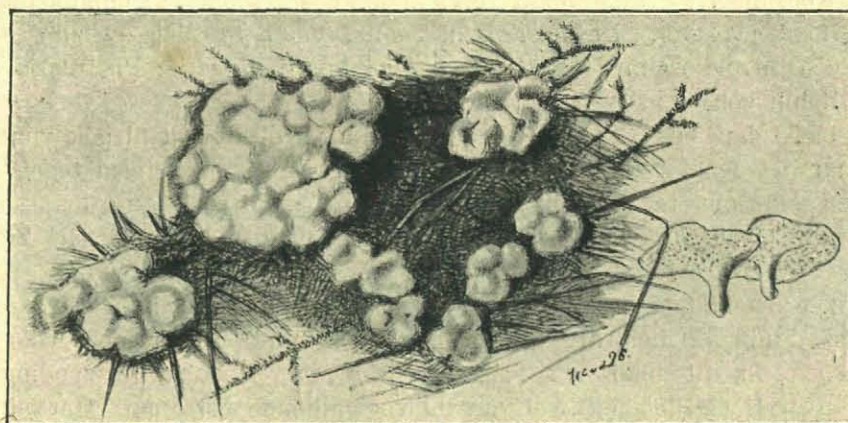

Fig. 5. *Sistotrema confluens* Fr.

ik het vond kreeg ik sterk het gevoel, het binnenkort wel toegestuurd te zullen krijgen en ziet, den 9en October kwam er van den heer W. G. Fijn v. Draat uit Zeist een kolossaal groot exemplaar van dezelfde zwam.

Dit jaar 4 maal in verschillende tijden te Ellecom (G.) vertoevende, had ik het voorrecht de heerlijke bezitting van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, de Hagenausche bosschen eens goed te kunnen doorkruisen en op hunne Mycologische Flora te onderzoeken. Zij mogen dan voor Phanerogamen niet veel zaaks bevatten, paddenstoelen zijn er bij hoopen, het zeer gemengde bosch leent zich daar dan ook bij uitstek voor. Daar ik nu geen der keeren

juist *den* besten zwammentijd trof, zou ik nog geen volledig beeld er van kunnen geven maar wat ik er van zag, was al bijzonder rijk. Zoo maakte ik er in Juni, in „de Lange Juffer“ onder dennen buit, de zeldzame: *Thelophora radiata* (Holmsk), Fr. in September in de „Essop“ op beukenstomp, de zoo heerlijk naar anijs riekende: *Lentinus cochleatus* P. en op den grond aldaar de prachtig purperen, *Boletus versicolor* Rostk. Op de Consuls Excursie de N. M. V., gehouden in October, boekten we er als nieuw voor ons land: *Collybia hariolorum* Cand.

Vreemd deed het mij aan op de Hengelo'sche tentoonstelling van uit die streken, twee typische duin (binnenduin) paddenstoelen aan te treffen nl. *Boletus granulatus* L. en *Peziza* (Otidea) *onotica* Pers. terwijl een echte bewoonster van het O. en Z. van ons land: *Hydnum repandum* L. in de duinen van Duin en Kruidberg werd gevonden door den heer H. J. Calkoen Jz.

Verder vallen er nog eenige eigenaardige en minder algemeen gebruikelijke groeiplaatsen voor paddenstoelen te vermelden. Zoo ontving ik in Januari van den heer v. Deinse te Rotterdam een prachtexemplaar van *Schizophyllum commune* Fr., welke was gegroeid op een der ribben van zijn (buiten liggende) vinvisschen. De heer Koornneef te Amsterdam vond in Mei een *Stropharia semiglobata* Batsch op een hondencadaver. De heer Des Tombe vond in Mei op zijn linoleum groeien een mooie room-gele peziza, een zeldzaam dingetje: *Pustularia Stevensoniana* Rehm geheeten.

De biefstukzwam, *Fistulina hepatica* Huds., deed ook al gek van 't jaar, want waar het een fatsoenlijke biefstukzwam, past om ongesteeld tegen een eerwaardigen eik aan te groeien, werd zij mij 2 maal toegestuurd met middenstandigen goed ontwikkelden steel en komende uit een dennenbosch. Zij geleek nu precies een boleet.

En zoo zou ik nog heel veel over dit paddenstoelenjaar kunnen mededeelen, maar mij dunkt ik heb al lang genoeg „gezwamd“ en er moet voor andere onderwerpen in dit blad ook plaats overblijven. Het aantal zendingen hier ontvangen bedroeg 285 en wel van 99 verschillende personen. Hartelijk dank weer aan allen die hun of haar zwammetje aandroegen en zoo medewerkten tot de meerdere kennis onzer Fungi-Flora.

Leiden, Rijks-Herbarium.

CATH. COOL.

